

Barnen i Lerwola torp.

III
Maria.



Andra upplagan.

Pris: 25 penni.

Barnen i Lerwola torp.

af

Maria.



Andra upplagan.

Helsingfors,
Finska Litteratursällskapet's tryckeri,
1899.

2011-12-15

Barnen i Terwola torp.

I.

Lilla Lisa stod på trappan och skrek af alla krafter. Syster Mina gjorde några försök att trösta henne, men då slog Lisa omkring sig med knytnäsvarna och skrek värre. Mor gick af och an emellan stugan och ladugården, boden och kokhuset. Derwid bannade hon i förbigående den lilla flickan för hennes styggghet eller sade några wänliga ord för att lugna henne, ibland gaf hon henne en liten smäll eller knuff i hastigheten, men Lisa fortfor att skrifa.

Då trädde pastorsskan in genom porten.

„Ser du nu, du stygga unge“, utbrast Anna, „der kommer pastorsskan och nu skrattar hon åt dig när du skrifer.“

„Hwad har händt flickan?“ frågade pastorsskan.

„Jugenting, kära frun, bara att hon will i famnen och hinner man nu med det så här på morgonen midt i alla hyslor? Thst nu, Lisa, eller kommer risjet!“

Lisa skrek allt värre.

„Pastorsskan är så god och går in i kammaren. Jag har straxt slutat. War nu thst, Lisa, så tager jag dig sedan.“

Den lilla flickan thstnade twärt.

Pastorsskan satte sig i den prydliga kammaren och började prata med barnen.

„Mina, du har icke kammat och twättat dig sjelf och icke dina hyskon“, sade hon wänligt, „huru kommer det sig till?“

Mina blef mycket förlägen.

„Lisa skrifer och gråter då man för henne till tvättfatet och när Pekka ser det, gör han så med.“

„Skrifer Lisa för det Mina vill tvätta henne?“ frågade pastorfskan och såg allvarligt på Lisa.

Lisas kinder blefwo purpurröda och hon bet förtwiflad i sitt förklädshörn.

„Mina, hemta hit spegeln!“

Mina gjorde så.

„Titta nu, Lisa, ser du, en liten ful flicka med lufswigt hår, rimmande näsa, surmjölk kring munnen, swarta fingrar och ett smutsigt förkläde. Hemta hit tvättfatet, snälla Mina, kam, twål och handduk.“

Mina gjorde så. Medan pastorfskan pratade med barnen, tvättade och kammade hon Lisa, som war tyft och förlägen. Sedan påsattes ett rent förkläde. Nu ställdes Lisa åter framför spegeln.

„Ser du, så ren och nått du är.“

Den lilla flickan betraktade sig belåten, sedan wände hon sig till sin lilla bror och sade: „fy, fy, Pekka, så du är smutsig!“

Pekka började, djupt sårad, att gråta, men pastorfskan tvättade och kammade äfwen honom, hwarefter det blef Minas tur.

Då Anna slutat sina morgonshyslor, kom hon med sin stickstrumpa för att hålla sällskap med pastorfskan. Men lilla Lisa som kom ihåg modrens löfte att taga henne i famnen, stod och gnälde och gnälde och ryckte modren i kjolen.

„Se så“, sade Anna otåligt, „gå nu med barnen i stugan, Mina. Pastorfskan kommer aldrig mera hit när ni ä' så stygga.“

Lisa som nu hwilat sig en god stund började skrifa på ny räkning. Modren hade ju lofwat taga henne i famnen och nu måste hon gå i stugan. För att få fred, tog Anna henne i famnen och stickade bort de andra barnen.

„Det är ett sådant lif med de barnen“, sade Anna, „de skrifa jemt och de äro olydiga, smutsa ned sig, riswa fina kläder och man skulle ha så mycket att göra. Pastorfskan har då snälla barn. Ha de fått mycket ris eller äro de snälla af naturen?“

Pastorfskan smålog.

„Risfet har ei ofta varit framme. Det är bara Nils som smakat det ibland. Han är mycket enwis och fick många owanor när jag låg så länge sjuk.“

„Ja, pastorfskan har också stöterska som ser efter barnen.“

„Ära Anna, det är icke tjenstefolket som skall uppfostra barnen. En främmande person har ej den kärlek och det tålmod en mor har, och utan kärlek och tålmod kan man ej uppfostra barn. Tjenarne hafwa desutom fällan omdöme och erfarenhet i den saken. Jag har sjelf tillsammans med min man uppfostrat våra barn. Äfwen tje- narne har jag lärt huru de skola behandla barnen då de äro tillsammans med dem.“

„Men jag förstår icke huru pastorfskan hinner med allt. Pastorfskan wäfwer och syr så mycket och hade förr bara en tjenare. Jag wet nog huru mycket tid det går till hushåll och handarbete. Medan barnen äro små är det bara att wagga dem natt och dag och när de äro wakna bära dem på armen. Här borde jag nu skarwa Nuttis strumpor och nu ligger den här lilla markattan i min famn. Ligger jag henne på sängen så waknar hon och börjar skrifa på andra wersen. De större barnen åter springa omkring från morgon till afton och göra illa. De kasta smuts i brunnen, tända eld på fina kläder, falla i sjön och dricka upp gräddan. Ja“, utbrast Anna med sitt glada skratt, „en menniska skulle inte hinna bafa dem så ofta de behöfde det.“

„Jag tycker ändå att Mina är ett mycket snällt barn. Aldrig hör man henne skrifa eller gråta och ganska lydlig är hon ju.“

„Gud signe ungen, nog är hon snäll. Men, ser frun,

hon är född kort före höbergningsstiden. Från det hon war tre weckor gammal släpade wi henne med oss på hängarna och sedan på sfördeakern och linlandet. Hon låg i en hängmatta emellan två träd och sof som en gris. När hon wakenade gaf jag henne mat och så gick jag till mitt arbete igen. Emellanåt gret hon saktta för sig sjelf, men inte hade jag tid att bry mig om det. När hon war mätt och bädden war warm och mjuk, så tänkte jag hon må nu jama!"

"Ja, ser du Anna, nu kan du sjelf se hwad som är flokt och riktigt för ett lindebarn. Barnets uppsofstran börjas den första dagen i dess lif. Om du börjar waggga och wylsja det och håller det i famnen för hwarje gång det gråter, så blir det en liten pockande menniska som will waggas när hon sofwer och sitta i famnen när hon är waken. Men om du låter barnet ligga i sin bädd största delen af dagen, bara ser till att det får mat när det behöfwer och att det har en warm och snygg bädd, så blir det en förnöjd liten warelse som sofwer owaggad och när hon är waken ligger och tittar upp i taket. Det är alldeles säkert. Det hafwa otaliga personer som wårdat små barn märkt, mödrar, barnmorffor, föreståndarinnor för barnhem samt gamla barnsköterskor. Nå huru war det med Lisa?"

"Jo, Lisa blef född om wintern. Mina war då tre och ett haft år gammal och jag tyckte att det war så lämpligt att låta henne sitta wid waggan, så war hon ur wägen. Och den lilla sof hela dagen — d. w. s. om man waggade. Men när Mina inte wille waggga, hon war ju så liten, började Lisa gråta, och så måste jag lemna allt för att sätta mig wid waggan. Ack, hur ond jag war ibland! Nå sedan när Pekka kom, war Antti alldeles tofig af glädje. Naturligtwis, en pojke! Han gick och bar honom på sina armar alla lediga stunder och pojken blef wan wid det. Sedan, när han inte mera war ny, tröttnade Antti och då war det jag som fick bära Pekka. Den göken sof icke i waggan, nej nte om man sqwalpade honom aldrig så mycket. Han wille

bäras, han. Kan pastoriskan tro det om ett sex veckors gammalt barn?"

„Ja, det är alldeles naturligt.“

„O naturligt tycker jag att det är, men sådan var han. Nå, nu kan pastoriskan tänka. Visa wille waggas och Pekka wille bäras och Mina gret när de andra skreko. Ja, jag säger det! Det var ett lif så att man kunde bli grå! Antti blef ond när han inte fick sofwa, men sjelf hade han ju lärt pojken hans owanor.“

„Ja, det är nog ofta så att det är föräldrarnas fel när barnen äro stygga.“

„Men hör nu frun, det är också olika med barn. Mina brås på sin far. Hon är fromsint och hon behöfwer också sol och sommarklag förr än hon blir färdig med något, just som fadren. Men Visa är hästigt, som jag, och hon blir nog en flink menniska bara man först piskar styggheten ur henne, ha, ha, ha.“

„Du har förlorat tre år på Visa, tre goda år som du kunnat nyttja till att gifwa henne goda wanor, men försent är det inte att få henne snäll. Lyckligtwis är Mina en god flicka. Det beror så mycket på det äldsta barnet. Det är ett exempel för de yngre.“

„Jag undrar hwad pastoriskan skulle göra med Visa. När hon sätter till att skrifa och gråta så tiger hon inte förr än hon får sin wilja fram eller en sockerbit i munnen.“

„Jag skulle säga till henne att då hon skrifer hon alls inte får sin wilja fram. Någon sockerbit kan ej komma ifråga för obeskedliga barn. Hon skulle snart lägga af att skrifa när hon skulle märka att det icke lönar sig. Kanske en riktigt ordentlig risbastu också skulle göra godt, men knuffar och smållar i förbigående tjenar till ingenting, de bara reta upp barnet. Nu har du sjelf want Visa wid att sitta i sammen och att få sin wilja fram när hon skrifer, således har du dig sjelf att tacka för det. Nu återstår dig

bara att wänja henne ifrån det och dertill behöfwer du tålmod. Försöt wänja dig wid hennes skrif."

"Hå, ja, ja, nog är det wäl sant, men tråkigt är det."

"Ja, det är det wißt, men man måste tänka på barnets bästa."

"Jag har nu tänkt att de bli wäl snälla när de bli stora. Ingalunda ställer sig en fullwuxen menniska att skrifa och gråta."

"Nej, men af dem som i barndomen få skrifa, gråta gråla och kälta, bli ofta enwiða, häftiga, otåliga, fordrande menniskor, hwilka äro en plåga för sin omgifning. Stundom uppfostrar dem lifwets hårda skola, men icke alltid. Barnafinnet är mjukt. Det är jemförelsewis lätt att småningom, men ihärdigt böja det. Det går utan att barnet sjelf märker det. Så som barnet lär att uppföra sig i sitt hem mot föräldrar, syftkon och leffkamrater, så skall det en gång uppföra sig mot öfwerhet, husbönder, medtjenare, mot sin man eller hustru, mot sina barn. Modren bör begagna hwarje tillfälle att med lugu wänlighet hejda barnen då de wiða lust att skrifa, stampa, slå, gnälla och kälta. Barnen inse tidigt att sådant ej är tillåtet. Det är så mycket lättare för dig, Anna, som har en god och stillsam man. Sjelf har du ett gladt lynne och din mor war så förståndig."

"Ja, jag fick mången risbastu för mitt häftiga lynne. Så gick det till förr i werlden. Nog gjorde det godt."

"Nu måste jag gå. Jag kom bara för att hemta dig detta warmbröd."

"Tack, snälla pastoriskan! Nu waknar Liza. Sätt dig upp och säg adjö åt pastoriskan. Ser du, hon hemtade warmbröd åt oss."

Liza, ehuru alldeles yrwaken, klef ned och neg djupt. Modren log.

"Klosteriskan berömde en dag våra barn för att de äro så artiga. Nå, det är pastoriskan som lärt dem det, sade jag. Barn wänja sig nog wid sådant bara man gör dem

uppmärksamma derpå. Jag menade intet ondt och jag gaf ju pastoriskan äran, men flockerskan snörpade på munnen och gick ond sin väg. Hon trodde väl att jag tänkte på hennes barn, som stå med fingrarna i munnen och stirra på en och wända ryggen till när man helsar. Jag hade aldrig i werlden kommit att tänka på huru fullt det är, om ej pastoriskan lärt våra barn annat."

II.

Då Mina fylde sju år, fik hon en abc-bok och en katekes. Anna hade nog welat lära henne läsa redan tidigare, men pastoriskan hade warnat henne. „Sju år är den rätta åldern“, sade hon, „då skall barnet läsa alla dagar och på fullt allwar.“

En dag kom pastoriskan för att se till Bekka, som war sju. Anna satt wid spinnrocken och Mina staswade snyftande genom första budet i katekesen.

„Gå nu din väg, lata flicka“, sade Anna harmset, „så slipper jag dig medan pastoriskan är här. Sätt dig i kammaren att läsa och om du icke kan första budet till mid-dagen, så består ingen gröt.“

Mina tog gråtande sin bok och gick.

„Ack, kära pastoriskan“, sade Anna, „om jag wore kej-sare, skulle jag ge tiotusen marks lön åt skolmästarne. Nu har jag suttit sedan kl. 7 i morgge och bråkat med Mina och ändå kan hon hwarken läsa utantill eller inmantill. Och ju längre hon läser desto mindre kan hon, och desto mera gråter hon.“

„Men, Anna, du är också orimlig. Har du plågat barnet i två timmars tid?“

„Ja, hon lärde sig ju ingenting! Först lät jag henne staswa fader wår inmantill, det kunde hon inte, ehuru hon kan hela bönen utantill. Sedan skulle hon läsa första budet

utantill, men det kunde hon inte heller. Hon måste vara bra dum!"

"Du är sjelf dum, Anna. Wet du huru länge man skall läsa med ett sju års gammalt barn? Högst en half timme, men helst bara en qwart timme. Låt henne sedan leka eller sticka strumpa och börja så på igen. Två eller tre halfwa timmar om dagen, ej mera."

"Det kom jag inte att tänka på", sade Anna förlägen.

"Nej, för att det är ditt första försök som lärarinna. Och så ännu en sak. Bönen fader wår är mycket för swår att staswa för nybörjare. Du skall få låna af mig en liten bok för den första underwisningen af Dannholm. Der fins i början bara enstaswiga och twåstaswiga ord, dem barnen lätt kunna staswa och desutom står der om kattor och hundar, gossar och flickor, far och mor, sådant som roar barn och som de förstå. Katekesen bör du ej låta henne läsa utantill förr än hon kan läsa rent innantill. Då skall hon snart lära sig den."

"Jag gjorde som jag sjelf blifwit lärd", sade Anna småleende. "Moster Ewa satt på en pall och kardade ull och min bror och jag och kusin Inga sutto på golfwet med hwar sin katekes. Så läste moster en mening ur katekesen och wi sade efter. Den som inte kunde, fick sig ett rapp i hufswudet af kardan, ha, ha, ha. Nog gick det småningom."

"Ja det gick, men sålunda lär man sig att hata katekesen som man borde älska. Och desutom — kan du säga att du förstod hwad du läste?"

"Inte det bittersta."

"Hwilken nytta hade du då af de sköna, allwarliga orden som skola vara ett rättesnöre för wårt lif? Nej, man skall förklara för barnet hwarje stycke, hwarje mening, hwarje bud, hwarje bön, innan det skall läsa utantill. Då lär det sig lättare och då förstår det hwad Gud befäller och hwad han förbjuder."

„Det kan gå an för pastorstkan som är lärd och prestfru, men hwad wet jag?“

„Nå, men Anna, du har ju blifwit underwisad i skriftskolan och du har hört predikningar och warit på läsförhör och du har läst bibel och psalmbok. Tänk nu efter! Du kan mycket bra förklara för Mina hwad det är att stjåla och ljuga och baktala, wara lat och olydig, huru man skall helga hwilodagen, hwad det betyder att tro på Gud, huru Kristus lidit och hwarför han lidit, hwad döden och det ewiga lifwet är, huru wi få gå till Gud i bönen som till en fader, huru wi måste inse och ångra vår synd och lyda samwetets röst, huru wi måste wijsa vår kärlek till Gud genom att lefwa efter Hans wilja — allt det der wet du ju och mycket mera.“

„Ja jag märker att jag nog wet det der, om jag nu sedan kan förklara det för Mina.“

„Åh jo, du kan. Med katekesen till hjälp kan du. Men lyd mitt råd och läs bara en half timme med Mina så får du se att hon inte gråter.“

„Nåja, den stackars ungen skall inte behöfwa pinas af sin dumma mor. Visa, gå och för den här smörgåsen till Mina och säg att hon inte behöfwer läsa mera.“

„Huru är det nu med Bekka?“

„Han sofwer, men han hade nyss så swåra plågor igen. Kanske man borde försöka några droppar?“

„Febern är borta, och jag förstår icke hwarför plågorna kommo tillbaka. Han war redan så mycket bättre efter ricinoljan. Har han ätit något?“

„Nej bara litet surmjölk med talkuma mjöl.“

„Anna, Anna, du är en dålig mor! Tror du att några droppar hjelpa när du ej wet att en sjuk måste hålla diet?“

„Han skrek och gret när wi åto.“

„Och troligen skrek han för omslaget ockja efter du tagit bort det?“

„Ja, pastoriskan“, sade Anna förlägen, „han war så rädd för det falla watten.“

„Tror du han skulle taga in droppar då?“

„Jag wet inte“, sade Anna funderfamt, „när Lisa en gång skulle taga in ricinolja, kastade hon skeden i golfwet och slog Antti i ansigtet. Och det war den enda olja wi hade och den war lånad af klockeriskan.“

„Ja, wet du Anna, om du inte får dina barn att lyda så att de taga in droppar och hålla omslag på sig, och om du ej har förstånd att neka dem otjenlig föda, så är det alldeles onödigt att skicka efter läkare. Låt dem då plågas och dö, ifall de ej bli friska.“

„Pastoriskan säger så grymma ord“, utbrast Anna gråtande, „wår enda gosse!“

„Jag will ju gerna hjälpa dig, men ingen kan hjälpa ett olydigt barn och en dåraktig mor.“

„Det är så swårt att neka ett sjuft barn.“

„Är det lättare att se honom lida?“

„Se nu biter han ihop tänderna! Kära pastoriskan, lägg omslaget på om det lindrar!“

Då omslaget war påfatt och gossen åter lugnat sig, sade Anna: „jag skall inte mera ge honom annat än det pastoriskan befäller. Jag trodde inte att det war så farligt att äta sådant som smakar bra.“

„Kära wän, det fins många saker som smaka bra och ändå äro ohälsosamma. Men isynnerhet wid magsjukdomar är det ytterst wigtigt att weta hwad man får äta och hwad man bör undwika. Om plågorna återkomma, måste läkaren efterskickas och skyll dig då sjelf om han kommer att banna upp dig duktigt för dit oförstånd.“

„Antti är så kär i pojken och han wille också att jag skulle ge honom talkkuma.“

„Det är okunnighet, ser du Anna, men nu för tiden behöfwer man ej mera wara så okunnig. Helsingwännen kostar bara 4 mark om året. Der får man weta mycket

om hälsovård och sjukvård. Så fins det enkla och lättfattliga böcker, t. ex. en af Goldkuhl, som borde finnas i hvarje hem. De kosta ej mycket. Det är ju en lycka att det fins läkare som egnat hela sitt lif till att studera människokroppen och sjukdomarna, men den är en olycklig människa som alls icke kommer till rätta på egen hand. Det fins nemligen en mängd personer som icke genast kunna kalla på läkare, t. ex. alla de som bo på landet och alla fattiga som ej ha råd att för minsta anledning stäcka efter läkare. Sedan fins det tillfällen då ögonblicklig hjälp är af nöden, såsom wid brännskador, drunkning, stryppsjuka, starkt blödande sår o. d. Då är det bra att kunna reda sig sjelf till deß läkare hinner anlända."

"Ja, när Lisa brände sin arm i wintras, war jag så glad öfwer att pastoriskan lärt mig hwad man genast bör göra. Armen lättes fort och lätt. Men när stackars Mina steg i en stäfsva kofhett watten när hon war fyra år gammal, låg hon sjuk i tre månader för att jag inte kunde sköta henne. Den ena gaf ett råd, den andra ett annat och foten blef bara sämre tills jag sedan af barnmoriskan fick en salwa som hjälpte. Nej, jag behöfwer då hwarken böcker eller tidningar när jag har pastoriskan att fråga."

"Hur kan du prata så oförståndigt, Anna. Jag kan ju dö i morgon dag eller du kan flytta bort eller jag kan wara sjuk och förhindrad att komma. Men de kunskaper du samlar i ditt hufwud kan ingen taga ifrån dig. Skaffa du dig Helsewännen och Goldkuhls bok. Det är wäl använda penningar. Der får du också lära att man inte skall taga in rödsotsdroppar för hosta."

"Ja, pastoriskan kan nu aldrig glömma den historien", utbrast Anna med ett förläget skratt.

"Nej, jag glömmet den inte, och bara jag hinner, skall jag skrifwa i tidningarna om Terwola Anna som tog in magdroppar när lungorna woro sjuka."

Anna skrattade.

„När jag hostade natt och dag så wille jag försöka någonting, och de sade att Niemelä wärdinnan hade så goda droppar.“

„Naturligtwis. Det är lika klokt som om du gaf ris åt Lisa, för att Mina är olydig. Eller som om du skulle läsa upp sjunde budet: „du skall icke stjäla“ och dertill läsa fjerde budets förklaring om huru wi skola uppföra oss mot våra föräldrar och herrar.“

Anna skrattade hejdlöst.

„Men pastoriskan, så dumt trodde jag inte det war! Alla droppar gå ju i magen.“

„Ja, wisserligen, men de verka olika. Om du t. ex. har hård mage, så tager du ricinolja, men har du lös mage, så tager du rödsotsdroppar eller opium. Lungorna bry sig ej det minsta om magdroppar. Häller du tanddroppar i ögat, så blir du blind. Smörjar du din wärkande arm med kloroformliniement, så mister du wärken, men tager du in några skedar af det, så dör du. Det allra bästa är ändå att lära sig undwika sjukdomar. Om du lärt dina barn lyda, så wore inte Pefka sjuk. Du hade nefat dem att äta råa krusbär, men de lydde inte och nu ligger han här. En åda n olydnad har kostat månet barn lifwet.“

„Gud beware, hwad skulle Antti säga!“

„Ja, jag tror inte att Pefka är farligt sjuk denna gång, men en så liten mage behöfwer ej mycket förrän lifwet står på spel. Samma sak är det med hosta och snuswa hos barn, halsjukdomar, och brännskador, sjuka ögon och öron och mångt och mycket annat.“

„Men goda pastoriskan“, sade Anna tvekan, „sådant skidar ju Gud.“

„Nej, wi få inte skylla på Gud det wi i vår okunighet draga öfwer våra barn. Gud har gifwit oss förstånd för att wi skola begagna det, likasom han gifwit instinkt åt djuren. Om du ställer waggan emellan ett dragigt fönster och dörren, så är du sjelf skulden till att barnet får

öronvärf och sjuka ögon. Om du ej tvättar och kammar ditt barn, är det ditt fel att det får ohyra och utslag, om du låter barnen springa barfota och tunnklädda ute i snöslask och storm, är det ej underligt om de få hosta och snuswa och hals sjukdomar. Tror du att en kärleksrik Gud vill att ett litet ofskyldigt barn skall lida svåra plågor af brännskador? Nej, men när du är så tanflös att du ställer kaffepannan på bordskanten och lemmar två små barn ensamma i stugan, så är det ganska troligt att de draga kaffepannan öfver sig och bli skållade af det heta kaffet, ishynerhet som du ej strängeligen förbjudit dem att röra den."

"Ja, om man skulle komma ihåg allt", suckade Anna.

"Af kärlek till barnen, af omsorg för deras timliga och ewiga wälfärd lära wi oss småningom att komma ihåg och att handleda dem. Adjö nu! Jag hoppas gossen blir bra. Han sofwer godt och swettas lindrigt."

III.

Pastorskan hade kommit till ängen med kaffe åt höbergningsfolket. Der war också Terwola folket. Medan Anna hjälpte lilla Meri att diska kopparna wid bäcken, kom Mina andtruten till sin mor och sade:

"Mamma, den brokiga kalfwen är borta från hagen. Jag sökte den bakom hwarje buske."

"Gå tillbaka, kära barn, och sök den på Tallikka trädesåtern, den har kanske smugit sig genom det söndriga gårdet. Rör wacker hem den och försök att laga hålet i gårdet. Hör du, om far frågar dig hwart du går, så säg inte att kalfwen är borta. Säg att du såg den nys. Han blir annars så ledsen."

"Ja, ja", ropade Mina ifrigt och sprang bort.

"Nu gjorde du någonting farligt, Anna", sade pastor-skan halfhögt så att Meri ej skulle höra henne.

"Hwad gjorde jag?" frågade Anna förundrad.

„Du uppmanade Mina att ljuga.“

„Kära frun, det är så, att Antti tager allting så tungt. Om han skulle så weta att kalfwen är borta, så skulle han gräma sig, troligen alldeles onödigtwis. Kalfwen är nog i Tallikka åfern och lider ingen nöd. Man måste ofta narras för honom, karlarne bråka så grymt för det minsta.“

„Men kära, kära wän, har du aldrig betänkt att du implantar lögnen hos dina barn, genom ord och exempel. Lögnen är en swår synd och sammanhänger nära med oärlighet och bedrägeri. Den drager med sig andra synder och olyckor. Snart kunna barnen börja bedraga dig.“

„De äro så små“, sade Anna, „jag tror inte de förstå det.“

Pastorskan såg bekymrad ut, men wille inte fortsätta detta ämne då Meri nu kom med kopparna.

Någon tid derpå då pastorskan kom till Terwola för att hjälpa Anna med en ny sort ost om hwilken hon läst i en mejeritidning, kom Anna ut i förstugan med ett sönderbrutet ris i handen och i kammaren snyftade Mina bitterligen.

„Ursäkta nu pastorskan“, sade Anna ännu helt blek och upprörd, „sitt ned på gungbrädet på gården, så hemtar jag kaffe. Jag har här haft ett ledsamt arbete.“

Då Anna kom med kaffet sade pastorskan:

„Jag tyckte du en gång sade att Mina aldrig fått ris.“

„Ja, det är sant. Hon har ett så fromt lynne. Men i dag stälde hon till en skön historia. Hon gick med Lisa till Tallikka ärtlandet och tog hela förklädet fullt med ärtskidor; våra ärter äro ej så färdiga som grannens. Nå, så mötte de Antti och han frågade huru de kunde bära sig åt på det sättet och stjåla ärter från en annans åker. Då swarade den lilla synan att mor gaf lof. Antti kommer hem och grälar på mig, som ger barnen lof att stjåla. Nu måste Mina fram med janningen och så gaf jag henne en

hederlig risbafu. Hon har alltid varit så snäll, jag begriper inte hwad som nu föll henne in."

Pastorskan satt tyst en stund, sedan sade hon: „hör du Anna, blir du ledsen om jag frågar dig något?"

„Ledsen! Kära frun, som är min bästa vän och gifwit mig så många goda råd."

„Nåväl, huru ännar du förklara för Mina att du den ena gången uppmanar henne att ljuga för sin far och en annan gång ger henne ris för att hon gör det?"

Anna stod slagen och stum för pastorskan.

„Kommer du ihåg att jag en gång sade att bedrägeri och värlighet står nära lögnen? Det war en lifa stor synd att ljuga om kalfven som att ljuga om ärterna. Anser du ej det?"

Anna brast ut i gråt.

„Kära pastorskan, hwad har jag gjort? Det är så wanligt att narras litet i det dagliga lifwet, man tycker att det ej går annars. Men det är wäl så att barnen ej förstå att göra skilnad på de nödwändiga smålögnerna och sådant här riktigt ljugande."

„Åh, Anna, det fins ej några nödwändiga lögner", sade pastorskan ifrigt, „sök efter i hela bibeln, så skall du ej finna försvar för det. Aldrig skall du heller kunna förklara för dina barn skilnaden. Anser du att du nödwändigt måste ljuga och bedraga din man, så beslut då också att låta dina barn blifwa lögnare. Straffa dem inte för en sak som du sjelf lärt dem göra!"

„Det är så swårt att finna den rätta vägen", suckade Anna.

„Det är det nog", medgaf pastorskan, „och det kostar på ibland att följa den, äfwen om man funnit den. Men dersföre skola wi behjfa vår wäg med Guds ord och jemföra vår wandel med det enda rättesnöre wi hafwa. Bland trons frukter räknas också sanningen. Wilja wi vara Guds barn så få wi ej arbeta lögnens fader i händerna. Du

kommer nog att inse det sjelf, Anna, bara du begrundar saken."

Anna satt tyst och sorgsen och hörde på. Sedan började hon göra i ordning till ostberedningen. Men på hela dagen hörde man ej hennes glada röst och friska skratt.

IV.

En söndagseftermiddag satt Anna i prestgårdsträdgården med pastorfskan. Alla barnen, både från prestgården och torpet lekte på gården.

"Det är så roligt att se pastorfskans barn alltid rena och hela. Rätta se de också ut, ehuru de ha bara bomulls-koltar, liksom mina barn. Men huru se de ut fastän de fingo rena kläder i morgse!"

"Ja, wet du hwad, om man ej har råd att gifwa barnen rena kläder alla dagar och ej har en guvernant som i hwarje ögonblick waktar dem, måste man använda två medel fär att hålla barnen snygga. Det ena är att med allwar tillhålla dem att akta sina kläder, det andra att gifwa dem en snygg lekplats."

"Men när de springa omkring i hwarje wrå, leka i hwarje smutspöl, klifwa i sot och lera och snygga sig i kökshuset, slå öfwer sig sumppannan, och så der bortåt."

"Ja, då bli de naturligtwis smutsiga och desutom utfatta för olykshändelser. De bränna och stöta sig, rifwa sina kläder, utom all den skada de göra genom att söndra kärl och förstöra kaffesumpen. Hör på Anna, wi ha här på prestgården en djup sjö, brygga och båtar, der barnen kunde dränka sig, twättstuga med stor murgryta der de kunde bränna sig, en trädgård med äppel och bär der de kunde äta döden på sig af rå frukt. Här fins stall och sähus, gödselhögar, lergropar och andra utmärkta ställen der man kan smutsa ned sig, men ser du, våra barn äro tillsagda att aldrig gå till dessa för barn olämpliga ställen. De ha en

sandhög på gården der de få leka, så få de leka i trädgården med wilkor att aldrig röra ett bär eller ett äppel så länge de äro råa. De få leka och plaska wid stranden der det är långgrundt. De större barnen få med skild tillåtelse gå i skogen och på lansvägen, äfwen ro i båtarna, men alltid med tillfägelse att akta sina kläder och sig sjelfwa. Nog händer det ju stundom att de riswa ett hål på sina kläder, skära sig i fingret och stöta en bula i pannan, men icke alltför ofta. Desutom ser jag ej gerna att barnen löpa alldeles sysslolösa omkring. Då hitta de på odygd, smutsa ner sina kläder eller gråla med hwarandra. Det är bättre att de riktigt leka, eller arbeta i trädgården, släpa sand i sina små kärror, bära watten till blommorna eller till köket, sprita ärter, plocka bär eller swampar. Första steget till slöseri är att riswa och nedsmutsa sina kläder och förstöra sina leksaker. De som i barndomen blifwit tillhållna att akta sina kläder, böcker och leksaker blifwa ofta sparsamma och ordentliga menniskor, liksom barn, hwilka blifwit wana wid rena gång- och sängkläder, ej som fullwuxna kunde trifwas i osynghet."

"Det tror jag nog", sade Anna. "Förr när jag war i tjenst såg jag många olika menniskor. Några af kamraterna twättade, stoppade och lappade och woro alltid försedda med goda kläder. Andra åter swängde sig med sin bästa klädning i ladugården om söndagarna, nyttjade icke förkläden och woro alltid utan kläder. De hade nog fått sina wanor i hemmet."

"Ja", sade pastorikan, "eller också hade de aldrig haft ett hem eller en mor som lärt dem."

Efter en stund sade Anna: "i wår kommer ambulatöriska skolan hit till wår by. Mina borde få gå der, ty hwarken Antti eller jag kunna skrifwa eller räkna och så skulle skolmästaren kunna förklara bibliska historien bättre än jag. Men nu blir det swårt. Jag har då wäfwat och en kalf att wattna och Lisa kan inte ännu se efter Bekka."

„Du måste försöka att få en barnslicka till dessa sex veckor.“

„Om Antti tillåter.“

„Vi skola tala wackert wid honom.“

„Kanske hon sedan inte behöfwer gå i folkskolan om hon lär sig litet skrifwa i ambulatoriska skolan.“

„Nej, Anna, tänk inte så. Skulle du ej unna din lilla slicka goda skolkunskaper, när du bor två kilometer från folkskolan? Mina måste få gå i skolan.“

„Jag tror Antti tycker att slickor ej behöfwa kunna annat än sköta hushållet, wäfwa och spinna.“

„Vi skola försöka tala förstånd med honom. Ju mera upplysta wi äro desto bättre kunna wi uppfylla våra åligganden här i werlden om det sedan är att sköta hushållet eller jordbruket, prestakallet eller domare-embetet. Om du fått gå i skola, skulle du ej anse det så swårt att underwisa Mina.“

„Ja, frun skulle säga det till Antti, och“, tillade Anna skrattande, „frun skulle berätta om rödsotsdropparna och mina andra dumheter.“

Pastorskan log. „Jag tror Antti tycker att hans hustru är en mycket klok qwinna, så det är ej wärtdt att jag rör wid henne. Men wi skola nog få honom att ge lof till Minas skolgång.“

„Det är nu de stora utgifterna jag är rädd för“, sade Anna funderfamt.

„Wisserligen är det en kännbar utgift för en torpare“, sade pastorskan, „men börja nu i god tid att samla en liten summa till Minas skolböcker, skolasgift, kängor och warmare kläder. Swarje gång du säljer smör, ägg, fisk eller bär, lägger du af en del af summan till postsparbanken. I nästa sommar skall du ju ha sommargäster när trädgården blir färdig och på det winner man nog, bara man förstår sin sak.“

„Jag måste försöka att börja spara. Man får lägga mera ciforie i kaffet.“

„Nej sy, Anna, det är ohälsosamt och osmakligt. Bättre att minska kaffekopparnas antal om dagen.“

„Ack, det är så svårt, när man blifwit wan att dricka kaffe flera gånger om dagen!“

„Det är det nog, men man blir snart wan wid det, och för Minas skull gör du det nog.“

„Nå ja, jag wet nog att man ej mera kommer till rätta utan skolkunskaper, derför får jag wäl försöka att få barnen i skolan. Men nu måste jag gå hem. Mina, hemta barnen att tga affed, så gå wi.“

„Mamma“, ropade prestgårdsbarnen, „kom, så följa wi Anna till Terwola! det är en så wacker aften.“

„Ja, kom“, svarade pastorskan.

Barnen sprungo förut under lek och glam och mödrarna kommo efter. Till stor glädje för barnen sammanträssade de på vägen med Terwola korna.

„Hej kotia“, ropades nu ifrigt och hwar och en af barnen bröt sig ett spö från småskogen. Stjärna wille ännu taga sig en skön munsbite af en grön tufwa wid vägen. Prestgårds Nils skulle då wara manhaftig och gaf kon ett duktigt rapp öfwer ryggen med sitt spö. Stackars Stjärna som ej war wan att bli slagen, blef skrämnd och hoppade öfwer diket.

„Nils“, ropade pastorskan, „hwarför slår du den stackars kon?“

„Den blef efter de andra“, sade Nils. „Wår herde brukar också slå korna.“

„Ja“, sade Mina, „Tallikka Mari slår sina kor så att de ha tjocka walkar på ryggen, de lyda ej annars.“

„Du pratar dumheter, Mina“, sade Anna ledsen, „har du någonsin sett mig slå korna? Man får dem nog att lyda bara man talar till dem. Skulle du nämnas slå Stjärna och Blomma, som ge dig mjölk, smör och grädde?“

„Nej, men Mari gör det.“

„Då är Mari sthygg och hennes kor borde sluta att mjölka, så att hon skulle få äta sin gröt utan mjölk.“

„Ja“, sade nu Lisa förnumstigt, „Nils borde också få vara utan mjölk till qvällswarden när han slog Stjärna.“

Nils såg flat och förargad ut, men hans mamma sade: „wi skola försöka det, ty jag har så ofta nefat Nils att vara grym emot djuren.“

„Gården skall man inte heller slå“, sade Meri, „för de ge ull till strumpor.“

„Och hönsen ge ägg“, skrek Lisa, „men tuppen gör ingen nytta, den får man nog schasa.“

„Nej, tuppen säger oss när det är morgon“, underwisade Mina.

Nu blef det en täflan bland barnen att räkna upp, hwilken nytta människorna ha af djuren.

„Småfåglarna sjunga“, ropade en.

„Hästen drager plogen och för oss till kyrkan“, ropade en annan.

„Ratten tager möss och hunden waktar gården.“

„Derföre får man aldrig göra illa åt djuren“, sade Meri.

„Men mamma, det står i bibeln att Gud gifwit menniskan lof att råda öfwer djuren“, sade Nils.

„Det är sant, min gosse, men att råda öfwer någon betyder ej att göra den illa. Öfwerheten råder öfwer sina undersåter, föräldrarna öfwer sina barn, husbonden öfwer sina tjenare, men de få ej vara grymma emot dem de råda öfwer. Wi få hafwa djuren till vår nytta och vårt nöje, men wi skola vara tacksamma emot dem, wårda dem väl och bemöta dem wänligt.“

„Men ormar, wargar och björnar få wi döda“, sade Nils.

„Ja, de äro skadedjur. Wi lesa i en syndig werld, derför fins det sådana. Men i bibeln står att i himmelen skall lejonet hwila bredwid lammet i frid och endragt.“

Nils närmade sig nu Stjärna, klappade och smekte den och gaf den en bit bröd ur sin tröjsicka.

De hade nu anländt till torpet. Medan Nils och Meri hjälpte Mina att föra korna i fällan och sären i kätten stannade pastoriskan och Anna wid trappan för att ännu weyla några ord.

„Jag har många gånger tänkt“, sade Anna, „att om man wore rik, så att man inte behöfde arbeta, skulle man ha bättre tid att uppfostra sina barn.“

„Så skulle man tycka och ändå äro rikmans barn ofta illa uppfostrade. Ser du, kära vän, fattigmans barn lära mycket som man icke särskildt behöfwer säga dem. De lära af exempel och nödwändighet att arbeta och spara. Så lära de förnöjsamhet, emedan de icke blifwa bortskämda med sin mat och öfwerflöd på kläder, leksaker, pengar och uppässning. Den bästa hjälpen wid barnens uppfostran är att lära dem inse att föräldrarna äro ansvariga inför Gud huru de uppfostra sina små. Detta kunna wi påminna dem om i hvardagslifwet, men ihynerhet under andaktsstunderna.“

„Ja“, sade Anna med en suck, „när wi först gifte oss wille jag att wi skulle morgon och afton läsa Guds ord, det satt uti mig från prestgården ännu. Antti war också willig, men sedan när barnen kommo, blef det så oroligt, ibland hafwa wi också främmande menniskor i arbete och det will ej bli af.“

„Det är ledsamt, Anna, en gemensam andaktsstund gör oss så godt.“

„Jag har ej kunnat besluta mig för när det skall ske. Hela morgonen är det ett sådant bråk med kråken, barnen och frukosten.“

„Jag skall säga dig något, Anna. Då ni alla samlas till frukosten då är det en lämplig stund. Men läs ej mycket! Ett litet stycke ur nya Testamentet eller psaltaren och en alldeles kort bön. Barnen lära sig snart att wara stilla och att det är en helig stund.“

„Jag vill börja med det igen“, sade Anna. „Men så är det en annan sak. Antti och jag gå turvis i kyrkan och den andra är hemma. Men barnen äro för små. De förstå ej predikan, de vilja ej sitta stilla så länge, de somna, då ha de ju ingen nytta af Guds ord. Jag wet inte hwad man skall göra för att de skola förstå att det är söndag.“

„Jag har skaffat mig J. Topelii ewangelibok för barn. Den förstå de och det är helt korta predikningar öfwer dagens text. Så har jag lärt mina barn att sjunga psalmer och andliga sånger. Alla barn sjunga gerna. Mina barn kunna hålla på i en timmes tid. Sedan kan man lära dem korta böner, bibelspråk och psalmverser utantill. Du kan också använda söndagen till att undervisa Mina i katekes och biblisk historie. Jag skall en söndag komma hit och hålla gudstjenst med barnen och så kan du komma en gång till prestgården med dina barn, så får du se huru det går till. Bara man ej håller på för länge, blifwa dessa små andaktsstunder kära för barnen. Jag har aldrig nefat mina barn att leka på söndagen ty de kunna omöjligt läsa hela dagen, men de märka nog att söndagen är något annat än andra dagar. Stillheten i hemmet, hwilan, andaktsstunderna och religionsundervisningen allt gifwer söndager sin prägel.“

Då barnen kommo för att taga afsked af pastorfskan, smög sig Lisa blygt till den snälla frun och hwiskade: „gif Nils mjölk till qvällen! Han har klappat Stjärna och gifwit den bröd.“

Pastorfskan kysste hjertligt den lilla flickan och lofwade uppfylla hennes bön.

Då familjen i torpet denna aften slutat sin aftenmåltid, tog Anna bibeln och läste om huru Jesus wälsignade barnen. Derefter sjöngo Antti och hon ett par psalmverser och sist lästes fader vår. Barnen sutto tysta såsom möjs. Då Anna stoppade täcket omkring dem, kände hon inom sig en warm öfwerthgelse att hon med Guds hjälp skulle småningom lära sig att uppfostra sina barn. Ur djupet af sitt hjerta tackade hon Gud för att på hennes lott fallit en make med ett så redbart och fredligt sinnelag. Han kunde wara henne till en god hjälp. Ty ehuru modren, ishunnerhet medan barnen äro små, i främsta rummet har deras uppfostran om hand skola makarne också på detta område hjälpas åt i endrägt och kärlek.

M a r i a.

På Finsk Kvinnoförenings förslag utkommen
litteratur:

Finsk Kvinnoförenings småskrifter.

- I. Den finska kvinnans rättsliga ställning. Af En Jurist. 1895. Pris 20 penni.
- II. Om kvinnans ställning. Af teol. prof. Johannes Weiss. Öfversättning. 1896. Pris 20 penni.
- III. Om den fristliga uppsättningen af kvinnans friggörelse. Af C. Högström. Öfversättning. 1896. Pris 20 penni.
- IV. Hvad är kvinnofrågans slutliga uppgift? Af Elisabeth Löfgren. 1898. Pris 10 penni.

Finsk Kvinnoförenings allmännyttiga
bibliotek.

- I. Pastorikan och Terwola torp. (Handledning i hemmets wård jemte råd för hushållet). Af Maria. Pris 25 penni.
 - II. Barnen i Terwola torp. (Några enkla råd i barnawård och barnuppfostran.) Af Maria. Pris 25 penni.
 - III. Den lilla Hönsboken. Af En erfaren hönsfötare. Pris 25 penni.
 - IV. Borta bra, men hemma bäst. (3 dagens frågor). Af Maria. Pris 20 penni.
- Då minst 6 exemplar af oöwännämde skrifter reqwireras erhålles det 7:de gratis.
- Reqwitioner jemte penningar adresseras till Finsk Kvinnoförening, Helsingfors.

Finsk Kvinnoförenings strökrifter.

- I. En farlig osed hos vårt folk. Af En prest. Pris 5 penni för två exemplar.
- II. Brända barn. Af Maria. Pris 5 penni för två exemplar.
- III. Wänner och nöjen. Af Maria. Pris 3 ft. för 10 penni.
- IV. Om Fosterlandsfärdet. Af J. G. Pris 3 ft. för 10 penni.